

YEREL FOLKLOR DERLEMELERİNDE OKULLARIN ROLÜ: KASTAMONU LİSESİ ÖRNEĞİ

The Role of Schools in Local Folklore Compilations: The Example of Kastamonu High School Kamil SERHOŞOĞLU*

Öz

Türkiye’de folklor, tanımlayıcı ve tarifleyici mahiyetteki ilk yazıların yayımlanması ile birlikte bir bilim dalı olarak kabul edilmiş; Türk Ocakları, Halkevleri ve bazı derneklerin faaliyetleri sonrası üniversitelerde folklor eğitimi başlamıştır. Bunun yanında üniversiteler dışında folklor çalışmaları yapan bazı eğitim- öğretim kurumları bulunmaktadır. Bunlardan biri de Kastamonu Lisesidir. 1885 yılında dönemin Kastamonu Valisi Abdurrahman Paşa tarafından “Kastamonu Mekteb-i İdadî Mülkisi” adıyla açılan günümüzdeki adıyla Abdurrahmanpaşa Lisesi, Anadolu’da idadî seviyesinde açılan ilk resmî devlet lisesi olma özelliği taşımaktadır. Okulun adı 1912 yılında “Kastamonu Mekteb-i Sultanisi”, 1923 yılında “Kastamonu Lisesi”, 1963 yılında ise kurucusuna ithafen “Abdurrahmanpaşa Lisesi” olarak değiştirilmiştir. 1930 yılında karma eğitime geçen okul, eğitim tarihinde Anadolu’nun seçkin okulları arasında yer almıştır. Lisenin mezun ettiği isimler arasında birçok üst düzey kamu görevlisi, yazar, şair ve bilim insanı bulunmaktadır. Okuldaki folklor çalışmaları, bünyesinde kurulan “Hars Derneği” eliyle yürütülmüştür. Öğrenciler yaz tatillerinde okul idaresi ve öğretmenlerin isteği üzerine genellikle halk edebiyatı alanında derlemeler yapmış; “Hars Derneği” incelemesi sonrası yayımlamaya değer bulunanlar 1931-1936 ders yılları arasında, otuz bir sayı çıkarılan “Kastamonu Lise Mecmuası” adlı okul dergisinde yayımlanmıştır. Bununla birlikte yazıların bir araya getirildiği, “Kastamonu Vilayet Matbaası”nda, 1933 yılında basılan *Derlediklerimiz, Mâni, Koşma, Bozlak, Oyun ve Âdetler* adlı kitap okulun folklor derlemelerinin göstergesi olarak önemli bir yerde durmaktadır. Bu makalede, sözü edilen süreli yayın ve kitaptaki yazılardan yola çıkılarak Kastamonu Lisesi’nin yerel folklor derlemelerindeki rolü ele alınmıştır. Sonuç olarak yazıların Kastamonu ve civar illerin folklor çalışmaları tarihinin bilinmesi ve yöre folkloru hakkında yazılı kaynakların az olduğu 1930’lu yılları yansıtmaması bakımından önemli bir işlev üstlendiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Folklor, Kastamonu, Abdurrahmanpaşa Lisesi.

Abstract

Folklore in Turkey has been accepted as a branch of science with the publication of the first descriptive and portrayal writings; and folklore education has started in universities after the activities of Turkish Hearths, Public Training centers and some associations. In addition, there were some educational institutions that conduct folklore studies apart from universities. One of them was Kastamonu High School. Abdurrahmanpaşa High School, which was opened in 1885 by the governor of Kastamonu Abdurrahman Pasha with the name of “Kastamonu Mekteb-i İdadî Mülkisi”, has the distinction of being the first official public high school opened at the high school level in Anatolia with its current name. The name of the school was changed to “Kastamonu Mekteb-i Sultanisi” in 1912, “Kastamonu High School” in 1923, and “Abdurrahmanpaşa High School” in 1963, dedicated to its founder. The school, which switched to co-education in 1930, has been among the elite schools of Anatolia in the history of education. Among the graduates of the high school, there are many high-ranking public officials, writers, poets and scientists. Folklore studies at the school were carried out by the "Hars

* Folklor Araştırmacısı, Kastamonu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, kamil.serhosoglu@hotmail.com, ORCID: 0009-0006-5983-8555

Association" established within the school. Students usually made collections in the field of folk literature during summer holidays upon the request of the school administration and teachers; those that were found worthy of publication after the review of the "Hars Association" were published in the school magazine called "Kastamonu High School Magazine", which was published thirty-one issues between the 1931 and 1936 academic years. In addition to this, the book called "Derlediklerimiz, Mâni, Koşma, Bozlak, Oyun ve Âdetler" published in 1933 in the "Kastamonu Vilayet Printing House", where the writings were brought together, holds an important place as an indicator of the folklore collections of the school. In this article, the role of Kastamonu High School in local folklore collections is discussed based on the articles in the mentioned periodical and the book. As a result, it was seen that the writings had an important function in terms of knowing the history of folklore studies of Kastamonu and the surrounding provinces and reflecting the 1930s, when written sources about the local folklore were few.

Key Words: Folklore, Kastamonu, Abdurrahmanpaşa High School.

Giriş

Türkiye’de folklorla ilgili ilk çalışmalar, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu için zorunlu görülen Türkçülük hareketini yaymak ve millî bir dil oluşturmak amacıyla 19. yüzyılda başlamıştır. Bu amaç doğrultusunda Osmanlı-Türk aydınları "Türk Derneği", "Türk Yurdu Cemiyeti" gibi bazı Türkçü dernekler kurmuş, "Genç Kalemler" ve "Türk Yurdu" gibi dergiler çıkarmışlardır. Bu dernekler ve dergiler, 1912 yılında kurulan Türk Ocaklarının tarihsel arka planını oluşturmuştur. Folklorun bir bilim şubesi olduğu 1900’lü yıllarda anlaşılmış; Osmanlı Dönemi’nde, bizzat adı koyularak folklorla ilgili yazıların yazılması 1913’ten sonra başlamıştır. Folklorun bağımsız bir disiplin olarak ele alındığı bu yazılardan en önemlileri Ziya Gökalp’in 1913’te *Halka Doğru* dergisinde yayımladığı "Halk Medeniyeti I- Başlangıç" adlı makalesi, Rıza Tevfik’in 1914’te *Peyam* gazetesinin edebi ekinde çıkan "Folklor-Folklore" adlı yazısı ve Mehmet Fuat Köprülü’nün 1914’te *İkdam* gazetesinde yayımlanan "Yeni Bir İlim: Halkiyat; Folk-lore" adlı makalesidir. Bu yeni bilim dalını tanımlayıcı yazılar sonrası, savaş yıllarına rastlayan 1920’lere kadar gazete ve mecmularda yazılar yayımlanmaya devam etmiş ancak Türk folklor araştırmaları bu yıllarda fazla bir mesafe kat edememiştir. 1921 yılında Maarif Vekâleti içinde bir Hars Müdürlüğü kurularak yurt genelinde derleme çalışmalarına başlanmıştır. Cumhuriyet’in ilanından sonra, 1924 yılında İstanbul Üniversite’ne bağlı "Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü" kurulmuştur.

Türkiye’de bağımsız bir yapıda ve amacı yalnızca Türk halk kültürünü derlemek, tanıtmak ve yayımlamak olan ilk dernek, 1 Kasım 1927 tarihinde Ankara’da kurulan "Anadolu Halk Bilgisi Derneği"dir. Bu dernek adını daha sonra "Türk Halkbilgisi Derneği" olarak değiştirmiştir (Kasımoğlu, 2018: 31). 1928’de "Halkbilgisi Toplayıcılarına Rehber" adlı kitabı yayımlayan ve 1929 yılından itibaren "Halkbilgisi Haberleri Dergisi"ni çıkaran dernek, İlhan Başgöz’ün (2011: 1541) ifadesiyle kendisini folklor çalışmalarına adayın ilk organizasyondur. 1932 yılında Atatürk’ün isteğiyle Türk Ocakları’nın yerine kurulan ve Anadolu’nun geneline yayılan Halkevleri de kapandığı 1951 yılına kadar folklor ürünlerini derlemiş bunları Dil, Tarih ve Edebiyat şubeleri vasıtasıyla dergilerinde yayımlamışlardır.¹

¹ İsmet Türkmen (2014: 81), 24 Haziran 1932’de açılan Kastamonu Halkevi’nin kuruluşundan itibaren en aktif şubesinin Dil-Tarih ve Edebiyat Şubesi olduğunu ifade etmiştir. İlin folkloru hakkında Kastamonu Halkevi yayını olan altı önemli eser basılmıştır. Ayrıca Kastamonu Halkevinin süreli yayın organı olan "İlgas Dergisi"nde Kastamonu folkloru hakkında önemli yazılar yer almaktadır. İlgas Dergisi’nde yayımlanan yazılar için Naciye Yıldız’ın (2003: 231-236) "Kastamonu Halkevi’nin Yayın Organı Olan İlgas Dergisi" adlı bildiriye bakılabilir.

Halkevlerinin kapandığı 1951'den 1966 yılına kadar Türkiye'de folklor çalışmalarında bir duraklama olmuştur. Bu dönemdeki çalışmalar büyük ölçüde kişisel folklor araştırmaları ile sınırlı kalmıştır. Dursun Yıldırım'ın (1991: 14) "Dergici Devre" adını verdiği bu dönemde folklor çalışmalarının iki büyük ve önemli dergi ile sürdürüldüğü görülür. Bunlardan biri 1944-1946 yılları arasında yayımlanan "Folklor Postası" diğeri 1949-1980 yılları arası yayımlanan "Türk Folklor Araştırmaları Dergisi"dir.

Folkloru Türkiye'de bağımsız bir disiplin olarak kurumsallaştırma çabası Pertev Naili Boratav'ın 1938 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne doçent olarak atanmasıyla başlar. Boratav bu bölümde dört yıllık eğitim içinde iki yıllık bir süreyi kapsayan halk edebiyatı derslerini bir program hâlinde düzenlemiştir (Öztürkmen, 2009: 140). Fakülte bünyesinde açılmış olan Türkoloji Enstitüsü'nün programına eklenen folklor, 1947 yılında Pertev Naili Boratav'ın yönetiminde bağımsız bir kürsü olmuştur (Gürçayır Teke, 2016: 200). Ancak dönemin gelişen siyasi olayları nedeniyle Boratav'ın görevinden uzaklaştırılması ve tekrar Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'ne geri dönememesi 1940'lardan itibaren gelişebilecek bir akademik folklor ortamının oluşmamasına dolayısıyla folklor alanındaki bilimsel tartışma zemininin kaybolmasına yol açmıştır (Öztürkmen, 2009: 140). Bu durum 1957 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin açılması ve Mehmet Kaplan'ın Fen Edebiyat Fakültesi'ne kurucu dekan olarak atanmasına kadar sürmüştür. Mehmet Kaplan öncülüğünde Erzurum'da yapılan halk edebiyatı ağırlıklı çalışmalar ve onun danışmanlığında yetişen ilk doktorlar Öcal Oğuz'un (2008: 32) ifadesiyle "Halkbiliminin üniversiteye tekrar dönüşü" olmuştur. Yukarıdaki bilgilerden de anlaşılacağı üzere folklorun bir disiplin olarak akademik dünyada yer bulması ve folklorla yönelik derslerin verilmesi 1940'lı, 1950'li yıllarda ilk kez üniversitelerde gerçekleşmiştir.

Türkiye'de folklor araştırmalarının seyri, bu çalışmaya konu olan Kastamonu Lisesi'nin 1931-1936 yılları arasındaki derleme ve yayınlarına kadar Türkçü dernekler, Türk Ocakları, Türk Halkbilgisi Derneği, Halkevleri gibi dernek ve kurumların çalışmaları ve birtakım bireysel çabalarla gelişim göstermiştir. Türk folklor araştırmalarına eğitim-öğretim kurumlarının tarihi süreci çerçevesinden bakıldığında bazı liselerde kurulan dernekler aracılığıyla da derlemelerin yapıldığı anlaşılmaktadır.² Liseler tarafından yapılan bu derlemelerin de akademik çevrelerce dikkate alınması gerekmektedir. Kastamonu Lisesi, bu süreçte Anadolu'da folklor çalışmalarının yapıldığı bir okul olarak karşımıza çıkmaktadır. Okul yönetimi ve öğretmenlerin talebi üzerine başlayan derleme çalışmaları ve bunların yayına dönüştürülmesi o yıllardaki kültürel değerlerin günümüze ulaşmasını sağlamıştır. Bu çalışmanın amacı, 1885 yılında "Kastamonu Mekteb-i İdadî Mülkisi" adıyla açılan ve 1923 yılında "Kastamonu Lisesi" adını alan³ lisenin folklor çalışmalarını nitelik ve nicelik bakımından incelemektir. Makalede Hars Derneği tarafından 1931-1936 yılları arasında

² Nail Tan (2008: 203), ilk ve orta dereceli okullardaki eğitsel kollar arasında folklor kolunun da bulunduğunu, bu kolun halk müziği çalışmaları, el sanatları sergilerinin açılması ve küçük ölçekli derlemeler gibi faaliyetlerde bulunarak öğrencilere folklor ürünlerini tanıtır sevdiğini belirtmiş, kız teknik olgunlaşma enstitüleri, kız meslek liseleri, turizm otelcilik liseleri gibi bazı okulların derslerinde Türk folkloru hakkında bilgilerin yer aldığını ifade etmiştir.

³ Bu lise günümüzde Kastamonu Abdurrahmanpaşa Lisesi adıyla eğitim öğretime devam etmektedir.

çıkarılan “Kastamonu Lise Mecmuası” adlı okul dergisinde ve 1933 yılında basılan *Derlediklerimiz, Mâni, Koşma, Bozlak, Oyun ve Âdetler* adlı kitapta yayımlanan folklorla dair yazılar bir araya getirilmiştir. Böylece, yerel folklor çalışmaları yapacak günümüz araştırmacılarına kaynak oluşturarak mukayese imkânı sunulması amaçlanmıştır. Bu çalışma, bugüne kadar Türk folklor tarihinde üzerinde durulmayan bir konuyu, lise düzeyindeki bir okulun folklor çalışmalarını ortaya koyması adına önemlidir.⁴

Çalışmada literatür tarama yöntemi kullanılmış olup veriler kütüphane ve arşiv taraması yoluyla elde edilmiştir. “Kastamonu Lise Mecmuası”nın hangi sayısının, kaç adet basıldığı bilinmemektedir. Günümüzde ancak derleme kütüphaneleri ve özel arşivlerde bazı sayıları bulunabilen derginin tüm sayılarının bir arada yer aldığı bir kütüphane tespit edilememiştir. Çalışma kapsamında Millî Kütüphane, Beyazıt Devlet Kütüphanesi Hakkı Tarık Us Koleksiyonu ve Abdurrahmanpaşa Lisesi Eğitim Tarihi Müzesi⁵ arşivlerinden yararlanılmıştır. *Derlediklerimiz, Mâni, Koşma, Bozlak, Oyun ve Âdetler* adlı kitap da Kastamonu’daki kütüphaneler ve Lisenin Eğitim Tarihi Müzesinde bulunmamaktadır. Eser, yalnızca Türk Dil Kurumu arşivinde tespit edilmiştir.

Mecmua ve kitapta yer alan bazı yazıların yalnızca öğrenci ismiyle, bazılarının okul numarası ve öğrenci ismiyle, bazılarının sınıf, öğrenci numarası ve öğrenci ismiyle yayımlandığı bazı yazılarda ise sadece mahlas kullanıldığı görülmektedir. Yayınların çoğunun Soyadı Kanunu’ndan önce yapıldığı için öğrencilerin soyadlarının bulunmaması ve bazı yazıların yalnızca mahlas kullanılarak yayımlanması yazarların tespitini zorlaştıran bir durumdur. Fakat okul numarası ve öğrenci ismi ile yazılan bazı yazıların yazarları, Kastamonu Lise Mecmuasının muhtelif sayfalarında ismi, okul numarası ve fotoğrafı olan öğrencilerle mukayese edilerek tespit edilmek suretiyle makalede fotoğraflarına yer verilmiştir. Bazı yazarların fotoğrafı ve özgeçmişlerine ise 1985 yılında basılan *Abdurrahmanpaşa Lisesi 100. Yıl Albümü* adlı eserden ulaşılmıştır.

1. Kastamonu Mekteb-i İdadî-i Mülkisinden Abdurrahmanpaşa Lisesine

Osmanlı Devleti’nde I. Meşrutiyet’in ilanından sonra özellikle eğitime büyük önem verilmiş, eğitimi vilâyet ve sancak merkezlerine yaymak amacıyla önemli adımlar atılmıştır. Rüştîyeleri bitirenlerin daha yüksek eğitim yapmak için İstanbul’a gitmesi, fakir ailelerin çocuklarının bu imkândan faydalanamaması durumunu dikkate alan yöneticiler, ülkenin muhtelif yerlerinde ve özellikle vilâyet ve sancak merkezlerinde idadi okullarının açılmasını sağlamışlardır. Bu kapsamda Kastamonu’da da idadi açılması düşünülmüş, binanın resimleri ve keşif defterleri İstanbul’a gönderilerek Maarif Nezareti’nden izin istenilmiştir. 12 Mart 1301 (24 Mart 1885) tarihli telgrafname ile inşaatın başlatılması emredilmiştir. Bunun üzerine vilâyet bahçesi olarak kullanılan arazinin bir bölümü üzerine bina inşaatı fiilen 18 Mart 1301 (30 Mart 1885) günü başlatılmıştır (Eski, 2005: 13). Öncelikle Kastamonu Mekteb-i İdadî-i

⁴ Liselerin folklor kolu tarafından yapılan çalışmalara Erzurum Lisesi Folklor Kolu yayını olan Lütfullah Sami Akalın’ın “Erzurum Bilmeceleri” kitabı örnek gösterilebilir.

⁵ Kastamonu Lise Mecmuası, öğretmen sicilleri, eski yıllara ait fotoğraflar, eski ders materyalleri gibi birçok malzemenin sergilendiği müze, okulun hafızası niteliğindedir. Müzede inceleme yapmamızı sağlayan okul müdürü Hüseyin Mısırlıoğlu nezdinde okul idaresine teşekkür ederiz.

Mülkisinin yapım işlerini yürütmek üzere, valilikçe aşağıdaki kişilerden oluşan bir komisyon kurulmuştur:

Mustafa Neşet Efendi (Başkan, Evkaf muhasebecisi), Ahmet Rıza Bey (II. Başkan Ticaret Mahkemesi Başkanı), Reşit Bey (üye, Defter-i Hakani memuru), Salih Efendi (Orman Müdür Yardımcısı), Hafız Tevfik Efendi (Vilayet İdare Meclis Üyesi) Hacı Ahmet Efendi (Ticaret Mahkemesi Üyesi), Mehmet Efendi (Maden Mühendisi) Hacı Mustafa Ağa (Belediye Üyesi), Nuri Efendi, Artin Efendi, Tanasaki Efendi (Bektaş, 2015: 20).

Mustafa Eski (2009: 327), “Abdurrahmanpaşa Lisesi” adlı eserinde okulun temelini 2 Mayıs 1885 günü büyük bir tören ve dualarla atıldığını, törende Vali Abdurrahman Paşa’nın da eğitimin önemine vurgu yapan bir konuşma yaptığını belirtmektedir. Okulun temelini atan ve kurucusu sayılan dönemin Kastamonu Valisi Abdurrahman Nurettin Paşa muhtelif valiliklerde bulduktan sonra Umur-ı Nafia (eğitim sistemini düzenleme) Komisyonu azalığından Başvekil ünvanı ile 2 Mayıs 1882 tarihinde sadrazamlığa tayin olunmuştur. 18 Nisan 1883 tarih ve 484 numaralı Kastamonu Gazetesi’nden anlaşıldığına göre 31 Aralık 1882 tarihinden 2 Eylül 1891 tarihine kadar Kastamonu ilinde valilik yapmıştır (Tarihi 100 Lise, 2017: 38).

Okula devam etmek isteyenleri mağdur etmemek için inşaatın bitmesi beklenmemiş ve Askerî Rüştîye Mektebi’nin bir bölümünde eğitim-öğretime hemen başlanmış, okul müdürlüğüne de Celâl Bey atanmıştır. Diğer taraftan okulun inşaatı hızla devam etmiş, 2 Ekim 1887 günü yapılan açılış törenine iki yüz dolayında davetli katılmıştır (Eski, 2005: 15). Okulda, 1886 yılında ilk sınıf teşekkül etmiş, 1888’de üç, 1891’de beş, 1894-95 ders yılında yedi sınıf meydana gelmiştir. 1892’de yatılı öğrenci alınmaya başlanmış; 50 kişilik kontenjanın yarısı paralı, yarısı da parasız olarak planlanmıştır. 1901 yılında ziraat şubesi açılmış, 1904 yılından sonra kapatılmıştır. 1912 yılına⁶ kadar idadi olarak devam eden okul bu tarihten itibaren sultani adını almış; fen ve edebiyat şubeleri kurulmuş, ayrıca bir de iptidâî kısım açılmıştır. Böylece ilkokuldan başlayarak on iki yıllık bir eğitim kurumu meydana gelmiştir. 1923 yılına kadar sultani adı kullanılmış, bu tarihten sonra ise okul lise adını almıştır. 1926 yılında da iptidâî kısmı kaldırılmıştır (Eski, 2005: 16). 1929-1930 yılından başlayarak kız öğrencilerin de alınmaya başladığı okula 1963 yılında, kurucusuna ithafen “Abdurrahmanpaşa Lisesi” adı verilmiştir.

Okulun ilk günden itibaren eğitim- öğretimini sürdürdüğü tarihî binanın yanında, 1937 yılında günümüzde lise olarak kullanılan yeni bir bina yapımına başlanmış, 1943’te bitirilmiştir. Eski lise binası 1956’da terk edilmiş; 1956-1970 arasında Kız İlköğretim Okulu, daha sonra Ticaret Meslek Lisesi ve Defterdarlık olarak hizmet vermiştir. 2002 yılında üniversiteye devredilmiş, 2005 yılından itibaren Gazi Üniversitesi tarafından restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. 2006 yılında kurulan Kastamonu Üniversitesi tarafından rektörlük olarak hizmet veren bina, 2020 yılı Mart ayından itibaren İl Millî Eğitim Müdürlüğü’ne devredilerek yeniden lise olarak kullanılmaya başlanmıştır. Okul, günümüzde eğitime hem tarihî binada hem de yeni binasında devam etmektedir.

⁶ Nuri Güçtekin’in (2018: 19), *I. Dünya Savaşı’nda Kastamonu Mekteb-i Sultanisi* adlı eserinde 14 Ekim 1910’da “Kastamonu Mekteb-i Sultanisi” adını aldığı bilgisi yer almaktadır.

Lisenin tarihi sürecinde ülkemizdeki folklor çalışmalarında önemli yerleri olan Abdülbaki Gölpınarlı, Orhan Şaik Gökyay, Ahmet Talat Onay, Vasfi Mahir Kocatürk, Hikmet Dizdaroğlu gibi isimler öğretmenlik yapmıştır. Lisede görev yapan öğretmenlerin yanında öğrencilerin de folklor derlemeleri yaptığı görülmektedir. “Kastamonu Lise Mecmuası” adlı okul dergisi ve *Derlediklerimiz, Mâni, Koşma, Bozlak, Oyun ve Âdetler* adlı kitap okulun folklor çalışmalarını belgelemektedir.

Görsel 1: Kastamonu Lisesi (URL-1).

2. Kastamonu Lisesi Hars Derneği

“Hars Encümeni” adıyla da geçen Hars Derneği, lise bünyesinde kurulan Musikî Encümeni, Resim Encümeni, Fotoğraf Encümeni, Spor Encümeni, Muhasebe Encümeni, Sıhat Encümeni, Yerli Malı Birliği gibi öğrenci derneklerinden biridir. Gerek Kastamonu Lise Mecmuasında yayımlanan derlemelerin başına gerekse *Derlediklerimiz Mâni, Koşma, Bozlak, Oyun ve Âdetler* adlı aşağıda detaylarına yer verilecek kitabın iç kapak sayfasına “Hars Derneği Neşriyatından” notu düşülerek derneğin yayını olduğu bilgisi verilmiştir. Derneğin hangi tarihte kurulduğu, üyelerinin hangi öğrenciler olduğuna dair bir belge tespit edilememiştir. Dernekle ilgili bilgilere şu an ancak Kastamonu Lise Mecmuası’ndaki yazılardan ulaşılmaktadır.

Mecmuanın Şubat 1932 tarihli, sekizinci sayısının on yedinci sayfasında “Hars Derneği Neşriyatından” başlığıyla yayımlanan ilk yazıdaki şu satırlardan derneğin amaçları ve 1932 yılında kurulduğu sonucu çıkarılabilir:

Geçen sene tatil esnasında arkadaşlarımızın memleketlerinde halkla temas ederek ‘Halk bilgilerini’ toplamağa gayret etmelerine ve elde edebildikleri vesikaları mektebe getirmelerine bir musabahaya bütün talebenin iştirakiyle karar verilmişti. Bir de Halk bilgilerini toplama rehberi hazırlanmış bütün arkadaşlarımıza tevzi olunmuştu. Bu sene bu mevzula temamiyle alâkadar olmak ve getirilen malumatı tasnif ederek mecmuamızda derci kabil olanları ayırmak vazifesiyle mükellef ‘Hars Derneği’ namıyla bir dernek seçildi. Dernek tatil esnasında toplanıp mektebe getirilen ‘Halk bilgileri’ni tetkik etti.

Fakat arkadaşlarımızın bu hususta acemiliği ve kendilerine verilen rehberin noksanlığı yüzünden toplanan ‘halk bilgilerinin’ usule ve matbuata pek muvafık olamadığı görüldü. ‘Hars Derneği’ önümüzdeki tatil için arkadaşlarına daha kusursuz ve daha faydeli bir rehber hazırlamaktadır. Bazı ağabeylerimizin teşvikleriyle pek noksan ve pek kusurlu olmakla beraber geçen tatilin mahsullerinden bazılarını hars derneği neşriyatı namıyla dercetmek cesaretini kendimizde buluyoruz. Ağabeylerimizin alâka ve teşviklerine candan teşekkür ederiz (Kastamonu Lise Mecmuası, 1932: 17).

Yine Kastamonu Lise Mecmuası’nın Mart 1932 tarihli, dokuzuncu sayısının üç ve beşinci sayfaları arasında yayımlanan okuldaki talebe derneklerinin iş ve işleyişini konu alan “Talebe Derneği” başlıklı yazıdaki şu satırlar da Hars Derneği’nin yeni bir dernek olduğunu destekler niteliktedir:

...Bu sene teşekkül eden hars derneği geçen nüshada teşekkülünün sebeplerini gayesini gayet kısa bir lisanla ilân eden bu dernek talebe arasında kuvvetli bir bağ, bir iştirak düğümü olmakla kalmayacaktır. Aynı zamanda çok büyük ve millî bir vazifeye koşanı bu dernek talimatnamesiyle bütün talebeyi birbirine ve memlekete bağlanmaya teşvik edecektir. Genç vatanperverlerin ruhlarından kopacak saye istinat edecek olan bu derneğin muvaffakiyeti çok büyük olacaktır... (Kastamonu Lise Mecmuası, 1932: 4).

Mecmuanın Mayıs 1932 tarihli, ders yılının son ayına denk gelen on birinci sayısının on altıncı sayfasında ise “Okuyucularımıza” adlı bilgilendirme yazısında yıl sonu memleketlerine gidecek öğrencilerin tatil döneminde daha verimli derleme yapmalarını sağlamak amacıyla mecmuaya ek Hars Derneği’nin hazırladığı rehberin eklendiği söylenmiş, okuyuculara şu açıklama yapılmıştır:

Mecmuamızın bu nushasıyla ikinci senesini ikmal etmiş bulunuyor, sene sonu münasebetiyle gidecek arkadaşlara bir an evvel mecmualarını yetiştirebilmek için bu nüshayı 16 sahife çıkarmayı muvafık bulduk, bundan başka devam eden ilâvemiz yerine de mektebimiz [hars derneği] nin hazırladığı rehberi koyduk, okuyucularımızdan özür diler, mecmuamızın tabi hususunda büyük yardımlarını esirgemeyen Matbaa Müdürü Beyefendi ve arkadaşlarına burada teşekkürü borç biliriz (Kastamonu Lise Mecmuası, 1932: 16).

Yazıda bahsedilen rehberin, mecmuanın sekizinci sayısında “Hars Derneği önümüzdeki tatil için arkadaşlarına daha kusursuz ve daha faydeli bir rehber hazırlamaktadır.” (Kastamonu Lise Mecmuası, 1932: 17) denilen rehber olduğu düşünülebilir. Ancak, “bundan başka devam eden ilâvemiz yerine de mektebimiz Hars Derneği’nin hazırladığı rehberi koyduk.” (Kastamonu Lise Mecmuası, 1932: 16) ibaresine rağmen on birinci sayının sonunda bir ilave rehbera rastlanmamıştır.

Mecmuanın yeni ders yılında yayımlanan Aralık (Birinci Kânun) 1932 tarihli, on dördüncü sayının ilk yazısı “Mektebimizdeki Talebe Derneklerine Bir Bakış” adını taşımaktadır. “Kaya” imzasıyla yayımlanan yazıda okulda faaliyet gösteren derneklerin faaliyetleri hakkında bilgi verilmekte; Hars Derneği hakkında “Geçen seneki Hars derneği, bu yıl her nedense teşekkül etmedi. Hars meseleleri gibi mühim ve lüzumlu işlerle uğraşacak olan bu derneğin bir an evvel teşkilini kardeşlerimden rica ederim” (Kastamonu Lise Mecmuası, 1932 :3) denilmektedir. İlerleyen sayılarda yazıda rica edildiği üzere Hars Derneği’nin yeniden oluşturulduğuna dair bir bilgi yer almamaktadır. Ancak “Hars Derneği

Neşriyatından” yazıların yayımlanmaya devam ettiği görülmektedir. Yayımlanan yazılar ya bir önceki ders yılına ait olmalı ya da Hars Derneği bu rica üzerine tekrar kurulmuş olmalıdır.

Mecmuanın bundan sonraki sayılarının hiçbirinde lisedeki talebe dernekleri hakkında bir yazıya yer verilmemiş dolayısıyla Hars Derneği'nin teşekkülü ve çalışma şekliyle ilgili de bir bilgiye rastlanmamıştır. Bunun yanında derginin yayın hayatının sonuna kadar dernek yazılarında “Hars Derneği Neşriyatından” ibaresi yer almıştır.

Görsel 2: Hars Encümeni üyelerinin birlikte çektiği fotoğraf. (Ciltli Kastamonu Lise Mecmuası)

3. Kastamonu Lise Mecmuası

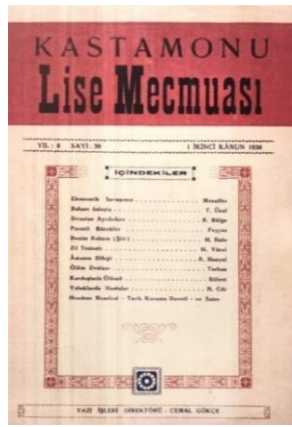
Kastamonu Lisesinin süreli yayınlarından en uzun soluklu olan *Kastamonu Lise Mecmuası*, lise öğrencileri tarafından, 1931-1936 ders dönemlerinde, ayda bir sayı olarak çıkarılmıştır. Dergide edebiyat (Şiir, anı, hikâye, roman tanıtımı, İngilizce, Almanca ve Fransızcadan çeviri yazılar), folklor, kimya, fizik, astronomi, tarih, iktisat, felsefe, jeoloji gibi bilim dallarının yanında musiki, fotoğraf gibi sanat dallarında da yazılar yer almıştır. Toplam otuz bir sayı çıkarılan derginin ilk sayısı “Kastamonu Açıksöz Matbaası”, iki ve yirmi dokuzuncu sayı arası “Kastamonu Vilâyet Matbaası”, otuz ve otuz birinci sayıları “İzmir Ticaret Basımevi” tarafından basılmış, dört ve beşinci sayıları ile yirmi beş ve yirmi altıncı sayıları ise birleştirilerek yayımlanmıştır. Aşağıdaki tabloda yayın tarihi ve sayıları verilen derginin ilk sayısı Mart 1931, son sayısı ise 1 Şubat 1936 tarihidir.

Tablo 1: Kastamonu Lise Mecmuasının yayın tarihleri:

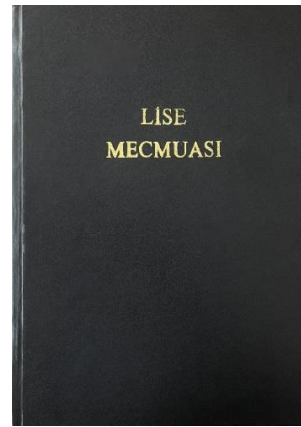
Sayı	Ay	Sene	Yıl
1	Mart	1	1931
2	Nisan	1	1931
3	Mayıs	1	1931
4-5	Ekim (Birinci Teşrin)- Kasım (İkinci Teşrin)	2	1931

6	Aralık (Birinci Kânun)	2	1931
7	Ocak (İkinci Kânun)	2	1932
8	Şubat	2	1932
9	Mart	2	1932
10	Nisan	2	1932
11	Mayıs	2	1932
12	Ekim (Birinci Teşrin)	3	1932
13	Kasım (İkinci Teşrin)	3	1932
14	Aralık (Birinci Kânun)	3	1932
15	Ocak (İkinci Kânun)	3	1932
16	Şubat	3	1933
17	Mart	3	1933
18	Nisan	3	1933
19	Mayıs	3	1933
20	Ekim (Birinci Teşrin)	4	1933
21	Kasım (İkinci Teşrin)	4	1933
22	Aralık (Birinci Kânun)	4	1933
23	Ocak (İkinci Kânun)	4	1933
24	Şubat	4	1934
25-26	Mart-Nisan	4	1934
27	Mayıs	4	1934
28	29 Ekim (Birinci Teşrin)	5	1934
29	Kasım (İkinci Teşrin)	5	1934
30	Aralık (Birinci Kânun)	6	1936
31	1 Şubat	6	1936

Görsel 3: Kastamonu Lise Mecmuası 30. Sayı
(Kastamonu Kent Müzesi Eğitim Tarihi Seksiyonu)

Görsel 4: Ciltli Lise Mecmuası.
(Abdurrahman Paşa Lisesi Eğitim Müzesi)

Dergide yayımlanan yazılar ve kullanılan semboller incelendiğinde Türkçü-milliyetçi olarak ifade edilebilecek bir dergi olduğu görülmektedir. Birinci sayısında verilen şu öğütler derginin yayın çizgisinin ilk göstergesidir:

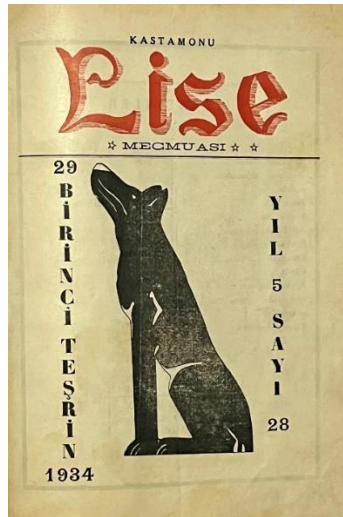
Arkadaş her işinde iktisadî gözet, ayağımı yorganına göre uzat. Şunu bil ki mustakit⁷ olmayan bir milletin sonu yoksulluktur. İçinde bulunduğumuz iktisadî buhranı yok ederek yerli sanayimizi yükseltmek için Türk malına şiddetle arzu göster. Düşün ki yerli mallarını kullanmakla ilk varacağımız netice, açlıktan kurtulmak olacaktır (Kastamonu Lise Mecmuası, 1931: 1).

⁷ İktisatlı, tasarruf yapan anlamındadır.

Hüseyin Nihal Atsız tarafından, 1931 yılında çıkarılmaya başlanan Atsız Mecmua'nın 15 Ocak (İkinci Kânun) 1932 tarihli, dokuzuncu sayısında "Gazeteler, Mecmualar, Kitaplar" adlı yazıda Kastamonu Lise Mecmuası ile ilgili şu değerlendirmelere yer verilmiştir:

Bu son aylarda Türk mekteplerinde bir an'ane doğuyor: mecmua çıkarmak. Bu an'aneye İstanbul mekteplerinin de bir kısmı iştirak ediyor. Bu an'ane birçok cihetlerden faydalıdır. Meselâ: talebe arasındaki istidatlar burada inkişaf edebilir. Talebede fikrî hayata karşı bir alâka uyanır. "Ve nihayet, memleketimizde de talebe, âdetleri, yaşayışları, zevkleri, eğlenceleri muayyen olan faal bir sınıf haline geçer. Biz Kastamonu lisesi mecmuasını çok beğendik. İstanbul'dakilere üstün bulduk. Onun yegâne kusuru maddî fakirliğidir. Genç talebe arkadaşlarımıza bizim bir tavsiyemiz var: Kastamonu civarı Anadolu Türklüğünün eti su katılmamış havalisidir. Genç arkadaşlar tatil mevsimlerinde köylere gitseler de halkı, âdetlerini, lisanlarını, iktisadî ve içtimâî vaziyetlerini tetkik ve tespit etseler ve bunu mecmualarında neşretseler çok kıymetli bir iş yapmış olurlardı (Atsız Mecmua, 1932: 23-24).

"Hars Derneği" başlığı altında yer verildiği üzere, yazar tarafından Hars Derneği'nin vazifesinin "Aynı zamanda çok büyük ve millî bir vazifeye koşanı bu dernek talimatnamesiyle bütün talebeyi birbirine ve memlekete bağlanmaya teşvik edecektir. Genç vatanperverlerin ruhlarından kopacak saye istinat edecek olan bu derneğin muvaffakiyeti çok büyük olacaktır..." şeklinde açıklanması, bunun yanında derginin sayılarında sık sık Hüseyin Nihal Atsız'ın şiirlerine yer verilmesi, Türkçü yazar ve şairden "Atsız Yoldaş", "Atsız Kahraman" gibi isimlerle bahsedilmesi derginin Türkçü-milliyetçi bir çizgide olduğunu göstermektedir. Yine derginin bazı sayılarında "Türk genci! şu mecmuaları oku ve okut" notuyla birlikte *Orhun*, *Birlik*, *Doğu*, *Çığır* gibi Türkçü dergilerin okunmasının tavsiye edilmesi ve yirminci ile yirmi dokuzuncu sayılar arasında derginin kapağında kurt ambleminin yer alması derginin bu çizgide olduğunu diğer kanıtlardır.

Görsel 5: Kurt sembolü kullanılan Kastamonu Lise Mecmuası 28. Sayı.

Derginin tarihsel olarak olmasa da⁸ fikirselsel olarak Dursun Yıldırım'ın "Türk Folklor Araştırmalarının Problemleri" makalesinde "Türkçü Devre" olarak adlandırdığı devreye denk

⁸ Türkçü Devre 1908-1920 yıllarını kapsamaktadır.

düşüğünün söylenmesi yanlış olmayacaktır. Yıldırım, makalesinde “Türkçü Devre”yi şu sözlerle tarif etmektedir:

Türkçü devre, folklor ürünlerinden ve folklor ilminden açıkça söz edildiği, bu konuda açıklayıcı yazılar yazıldığı, yararlarından söz edildiği devredir. Bu devrede, Ziya Gökalp ve arkadaşları, J.G. Von Herder’in kendi milletinin bütünlüğünü kurmak için XVIII. yüzyıl sonlarında vermiş olduğu fikri mücadeleyi, XX. yüzyıl başlarında Türk milletinin varlığını koruması ve idâme ettirmesi yolunda vermekteydi. Türkçüler, millî edebiyatın kurulmasında, millî şuurun uyandırılmasında, millî birliğin sağlanmasında, milleti tanımada, milliyet kavramının sınırlarını belirlemede başvurulacak yegâne kaynak olarak folkloru görmekteydiler. Türkçüler, 1920'lere kadar folklorun imkânlarından geniş ölçüde istifade etmeğe çalışarak, millî devletin yeniden kurulmasını, istiklâlimizin korunmasını sağlayan mücadelede kuvayı millîye ruhunu yaratmışlardır. Bu devrede folklor, Türkçülerin millî ruhu ateşlemede kullandıkları bir silâh fonksiyonundadır (Yıldırım, 1991: 546-547).

Derginin birinci sayısının “Niçin çıkıyoruz” adlı ilk yazısında amacı şöyle açıklanmıştır:

Mektebimizin verdiği bilgidен istifade ederek, gerekliliği temin kaygusile hocalarımızın istek vermesinden güç alarak bu mecmuayı çıkarmaya karar verdik. Yazılarımız yalnız ilmî, edebî, felsefî, iktisadî mevzulara dayandığından bütün derslerimizle ilişiği olmak münasebetiyle yazı yazan arkadaşların araştırmasına sebep olacağı için bundan çıkan netice mektep talebesinin eyiliği hesabına kaydedilmek lazım gelir. Kastamonu Lisesi Mecmuası okuma senesi boyunca ayda bir kere çıkacağından zamanın yardımsızlığı tersine olarak her sayının aynı dereceyi bulmağa dikkat edilecektir. Genç düşüncelerimizle, içtimâî birlikte hangi basamağa yerleşebildiğimiz hakkında kalemimizin yettiği kadar hürmetli okuyucularımıza emniyet verecek fikirler vermeğe vesile olur, genç dimağların yükselmesine bir kat daha yardım edebilirsek ne mutlu (Kastamonu Lise Mecmuası, 1931: 1).

Derginin yayın çizgisi ve çıkarılma amacına bakıldığında öğrencilerin araştırmacı bir kişiliğe sahip olmalarını sağlamak, derslerini destekleyici yönde okumalar yapma ve yazma yetilerini geliştirmek, nitelikli eğitim almış ve millî ruha sahip genç nesillerin yetişmesine katkıda bulunmak olduğu görülmektedir. Bu amaç doğrultusunda tüm sayılarda içerik ve konu dağılımı olarak aynı kalite yakalanmaya çalışılmıştır.

Görsel 6: Mecmuayı çıkaranların okul müdürüyle çektiikleri fotoğraf.
(Ciltli Kastamonu Lise Mecmuası)

Görsel 7: 1932-1933'te Mecmuayı çıkaranların okul müdürü Nuri Beyle çektiikleri fotoğraf.
(Ciltli Kastamonu Lise Mecmuası)

4. Mecmua'da Yer Alan Folklor Dair Yazılar

Mecmua'da folklor dair yazılar sekizinci sayıdan itibaren yer almaya başlamıştır. Yazıların çoğunu halk edebiyatının anonim halk şiiri türleri olan mâni ve türküler ile âşık şiiri nazım şekilleri koşma ve destanlar oluşturmaktadır. Bunun yanında söz varlığı ve halk inanışları konularında yazılara da yer verildiği görülmektedir. “Hars Derneği Neşriyatından” başlığıyla yer alan yazılar derginin sayı numaraları takip edilerek aşağıda kronolojik olarak sıralanmış ve muhteviyatlarına yer verilmiştir. Aynı mecmuadaki yazılar için ise sayfa sırası esas alınmıştır. Halk edebiyatı ile ilgili yazılarda türkü, koşma, destan ve halk şiiri türündeki manzumelerin ilk dördükleri mecmuada yer aldığı şekliyle ve ağız özellikleri korunarak verilmiştir.

“Çankırı'da Çocukların Yağmur Duası”, Sayı: 8, Sayfa: 17, Derleyen: İshak.

Çankırı'da çocukların yağmur yağdırmak için yaptığı, günümüzde “Yağmur gelini”, ya da “Çömçeli gelin” gibi adlarla bilinen yağmur duası ritüeli anlatılmış, bu ritüel sırasında çocukların söylediği tekerleme metinlerine yer verilmiştir.

“Halk Şairlerimiz ve Âşık Destanı”, Sayı: 9, Sayfa: 13-15, Derleyen: Ali Fethi⁹

Yazıda Anadolu'nun her tarafında birçok halk şairi, âşık bulunduğu, buna karşın çok azının bilindiği belirtilmiş, bu konuda Eflatun Cem Güney, Mehmet Fuat Köprülü gibi isimlerin daha çok çalıştıkları, mecmua bazında ise İstanbul'da çıkan “Atsız” ve “Halk Bilgisi Derneği Mecmuası”nın öne çıktığı söylenmiştir.

Yazar, “Bu şairleri tanımak ve tanıtmak vazifesi biz gençlere aittir.” diyerek Samsun'un bir köyünde tütün ameleliği yaparken rastladığı, “Hafız Ali” adlı halk şairini tanıtmış ve ondan derlediği “Âşık Destanı” metnine yer vermiştir. Hafız Ali'nin Pulathane¹⁰ köylerinden birinde doğduğu, derlemenin yapıldığı tarihte ise yirmi yedi yaşında olduğu belirtilmiştir.

*Ayağımla çiğnedim yaylaların karını
Birazacık dinleyin aşıkın destanını
Çıkupta keseceyim şu gürgendeki dalı
Biraz tarif edeyim başıma gelen hali.*

⁹ Bu adla yazı yazan öğrenci 175 numaralı Fethi Tevetoğlu'dur. Tevetoğlu, Hüseyin Nihal Atsız'ın çıkardığı ilk dergi olan Atsız Mecmua'da Ali Fethi ismiyle şiirler yazmıştır. Aynı ismi burada da kullandığı görülmektedir.

¹⁰ Trabzon ili Akçaabat ilçesinin eski adı.

Görsel 8: Fethi Tevetoğlu (Ciltli Kastamonu Lise Mecmuası)

“Çankırı’da Kuma Yatma ve Kuma Gezme”, Sayı: 12, Sayfa: 10, Derleyen: İshak.

Yazıda Çankırı’nın “Feslikan” adı verilen bölgesinde, eski ağustos ayı girince genellikle çocuğu olmayan kadınların veya romatizmal hastalıkları olan kişilerin şifa bulmak için çıplak hâlde kuma gömülmeleri âdeti olan “Kuma yatma” adlı güneş banyosu anlatılmıştır.

“Mâniler”, Sayı: 12, Sayfa: 12, Derleyen: İshak.

Yedili hece ölçüsü ile söylenmiş sekiz mâni metnine yer verilmiştir. Birinci, ikinci, dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci mâniler aaba uyaklı, üçüncü ve sekizinci mâniler aaaa uyaklıdır.

“Çankırı’da Sohbet Âlemi”, Sayı: 13, Sayfa: 13-15, Derleyen: K.

Yazıda Çankırı yaran kültürü ele alınmış, yaranın toplanma şekli, yaran gecesi boyunca yapılan oyun ve eğlenceler anlatılmıştır. Yazının sonunda gecede söylenen türkü metnine yer verilmiştir.

*Hacı hacı canım hacı
Yar malım yar
Başındadır altın tacı malım yar
Sohbet tatlı sonu acı malım yar
İç ağam iç afiyet olsun.*

“Çerkeş Mânileri”, Sayı: 13, Sayfa: 17, Derleyen: II A Mustafa.

Yedi mâni metnine yer verilmiştir. Mâniler yedili hece ölçüsü ve aaba uyaklıdır.

“Trabzon Mânileri”, Sayı: 14, Sayfa: 17, Derleyen: 61 Cahit.

Dokuz mâni metnine yer verilmiştir. Mâniler yedili hece ölçüsü ile ağız özellikleri¹¹ muhafaza edilerek verilmiştir.

“Mahallî Kelimeler, Bazı Kelimelere Verilen Hususî Manalar ve Telaffuzları, Sayı: 14, Sayfa: 20, Derleyen: K.

¹¹ Metinde şive olarak adlandırılmıştır.

İnebolu'dan derlenen yirmi üç yöresel kelime ve anlamlarına yer verilmiştir.

“Kastamonu Mânileri”, Sayı: 15, Sayfa: 11, Derleyen: K.

Yedi mâni metnine yer verilmiştir. Mâniler yedili hece ölçüsü ve aaba uyaklıdır.

“Çankırı Kayabaşı Türküleri”, Sayı: 15, Sayfa: 11, Derleyen: Kalender.

Yedişer dörtlükten oluşan iki türkü metnine yer verilmiştir.

Birinci türkü:

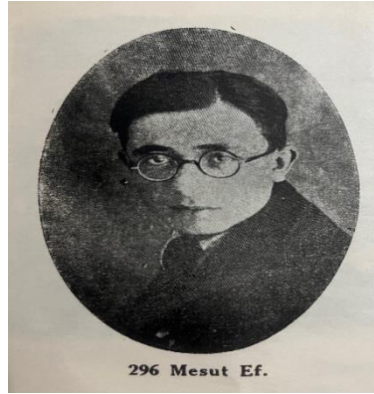
*Yüce dağ başı aşmaynan yol olmaz
Altın yere düşmeynen pul olmaz
Cahilin başına gelmedik olmaz
Her başa gelene gülmeli değil mi?*

İkinci türkü:

*Hey kara gözlü yârim ben yine geldim
Söyle derununda cevabın nedir
Benim derdim bir iken bine yetirdin
Bir derdime bir daha katmaya meramın nedir*

“Kastamonu Mânileri Gelin Kayınna Mânisi”, Sayı: 16, Sayfa: 18, Derleyen: 5'den 296 Z. Mes'ut.

Bir kaynananın gelinini öldürmesi üzerine söylenmiş atışma mânisidir. Evlenmeden önce baba evinde annesinin sardığı sarmaları ayaküstü tencereden yemeye alışan bir kız evlendikten sonra aynı huyuna devam edince buna sinirlenen kaynananın gelini ocak başında döverek öldürmesi konu edilmiştir. Mâniler gelin, gelinin annesi ve kaynanasının ağzından söylenmiştir.

Görsel 9: Mesut Efendi (Ciltli Kastamonu Lise Mecmuası)

“Kastamonu Mânisi Gelin Kayınna Mânisi” Sayı: 17, Sayfa: 3, Derleyen: Z. Mes'ut.

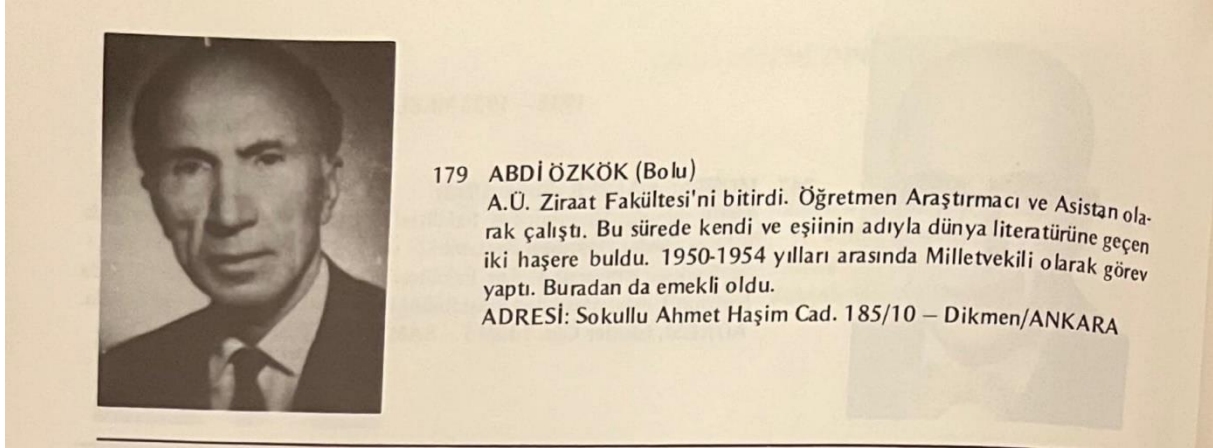
Evleri çaya yakın olduğu hâlde çokluğundan şikâyet ederek peşkirleri yıkamayan geline, kaynananın söylemiş olduğu mâni ve gelinin cevaben söylediği atışma mâninin metnine yer verilmiştir.

“Söz Derleme Çalışmalarımızdan”, Sayı: 18, Sayfa: 3-4, Derleyen: -

Alfabetik olarak sıralanmış kırk sözcük ve anlamlarına yer verilmiştir. Sözcüklerin nereden derlendiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır.

“Darbı Meseller”, Sayı: 18, Sayfa: 4, Derleyen: 179 Apti.

Yirmi iki atasözü metnine yer verilmiştir.

Görsel 10: Abdi Özkök (Abdurrahmanpaşa Lisesi 100. Yıl Albümü, s.74).

“Kurşunlu Mânileri”, Sayı: 18, Sayfa: 17, Derleyen: Sınıf 4’ten 90 Mustafa.

Yedi mâni metnine yer verilmiştir. Mâniler aaba uyaklı, yedili hece ölçüsüdür.

“İnebolu Mânileri”, Sayı: 18, Sayfa: 17, Derleyen: 207 Necmettin.

On mâni metnine yer verilmiştir. Mâniler aaba uyaklı yedili hece ölçüsüdür.

“Kayıkçı Mustafa, Âşık Ömerden”, Sayı: 19, Sayfa: 5-6, Derleyen: M. Mengüç¹².

Trabzon’da yaşayan, aslen Rizeli olduğu rivayet edilen “Kayıkçı Mustafa” adlı halk şairinin özgeçmişine yer verilmiştir. Düşmanı “Tozoğlu Külhan” tarafından nasıl vurulduğunu anlatan şiiri “Hayalı Ahmet Çavuş”un ağzındandır. On birli hece ölçüsü ve aab uyaklı ile şiir beş dörtlük ve iki mısradan oluşmaktadır.

*Rusyadan aldım ben cebrile fener
Tam on iki saat saltat üstüme döner
Işığı gecede suda görüner
Armağanım sana bu Trabizan*

“Bir Halk Şiiri”, Sayı: 19, Sayfa: 6, Derleyen: 74 Behçet.

Defalarca saatini tamire götürüp saati tamir edilmeyen üstelik fazlaca parası alınan, köylü bir halk şairinin durumun üzüntüsü ile söylediği şiirin metnine yer verilmiştir. Üç dörtlükten oluşan şiir, on birli hece ölçüsüdür. İlk dörtlüğü abab, sonraki iki dörtlüğü aab uyaklıdır.

*Saatçi efendi dinle kelamı
Halk eden haliki rahman aşkına*

¹² Moyonçur Mengüç adıyla yazı yazan öğrenci 175 numaralı Fethi Tevetoğlu’dur.

*Sana göndermişim tanrı selâmı
Habibullah nuru Kur'an aşkına*

“Mâniler”, Sayı: 19, Sayfa: 6, Derleyen: 188 Hasan.

Altı mâni metnine yer verilmiştir. Birinci, üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı mâniler aab uyaklı, ikinci mâni aaaa uyaklıdır.

“Mâniler”, Sayı: 19, Sayfa: 6, Derleyen: 153 Cevdet.

Dört mâni metnine yer verilmiştir. Aaba uyaklı mâniler, yedili hece ölçüsü ile söylemiştir.

“Sinop Mânileri”, Sayı: 21, Sayfa: 11, Derleyen: Şerafettin.

Sekiz mâni metnine yer verilmiştir. Aaba uyaklı mâniler, yedili hece ölçüsü ile söylenmiştir.

“Gerze Mânileri”, Sayı: 21, Sayfa: 16, Derleyen: H. Ulvi.

On iki mâni metnine yer verilmiştir. Aaba uyaklı mâniler, yedili hece ölçüsü ile söylenmiştir.

“İlgaz Mânileri”, Sayı: 21, Sayfa: 17, Derleyen: A. Mümtaz.

On mâni metnine yer verilmiştir. Aaba uyaklı mâniler, yedili hece ölçüsü ile söylenmiştir.

“Asker Destanı”, Sayı: 22, Sayfa: 10, Derleyen: 2A'dan 345 Burhaneddin.

Askere giden bir gencin anne, baba ve memleketine olan hasretini konu alan destan metnine yer verilmiştir. On bir dörtlükten oluşan metin, on birli hece ölçüsü ile söylenmiştir.

*Besmeleyle aldım ele kalemi
Sizlere arzederim her ahvalimi
Bir mektup bıraktım Postahaneye
Hasret kaldım anne ile babaya*

“Çankırı Köy Türküleri”, Sayı: 22, Sayfa: 20, Derleyen: Osman Zeki.

Beş beşlikten oluşan türkü metnine yer verilmiştir. Beşliklerin son iki mısrası kavuştak olarak tekrar etmektedir.

*Aşağıdan gelir bir allı bayrak
Bir yanın şeker bir yanın kaymak
Kimlerden doğdun her yanın oynak
Asıyorlar da allı gelin gel ağla bana
Nasıl dayanayım sürmelim sana*

“Öz Dilimizden Kelimeler”, Sayı: 23, Sayfa: 23-24, Derleyen: -

Alfabetik olarak sıralanmış altmış üç sözcük ve anlamlarına yer verilmiştir.

“Çorum Mânileri”, Sayı: 25-26, Sayfa: 7, Derleyen: 166 İbrahim.

Sekiz mâni metnine yer verilmiştir. Mâniler yedili hece ölçüsü ve aaba uyaklıdır.

Görsel: 11: İbrahim Efendi (Ciltli Kastamonu Lise Mecmuası)

“Kastamonu Mânileri”, Sayı: 25-26, Sayfa: 8, Derleyen: Şükrü Kaya.

On iki mâni metnine yer verilmiştir. Yedili hece ölçüsü ile söylenen mânilerden ilk on biri aaba uyaklı, son mâni abab uyaklıdır.

“Çankırı Köy Türküleri”, Sayı: 25-26, Sayfa: 9, Derleyen: Turhan.

Dört beşlikten oluşan türkü metnine yer verilmiştir. Beşliklerin son iki mısra kavuşturaktır.

*Varın söylen boyacıya
Al boya boyamasın
Al giyen gelin olur
Ben geline dayanamam
Ben yavruma hiç kıyamam*

“Halk Âdetleri Kına Kutlama”, Sayı: 25-26, Sayfa: 10, Derleyen: Sınıf 4’ten Orhan Zeki.

Gerede düğün âdetlerinden “kına kutlama” adı verilen kına yakma töreni anlatılmış, törende söylenen kına türküsü metnine yer verilmiştir. Türkü beş beşlikten oluşmaktadır. Beşliklerin son iki dizesi kavuşturaktır.

*Şu karşıdan aşa geldük
Davul zurna çala geldük
Biz gelin almaya geldük
Uyan gelin, canım gelin
Ben çağurum sen uyursun*

“Karacaoğlan’dan Koşma”, Sayı: 27, Sayfa: 9, Derleyen: Hasan.

Sekizli hece ölçüsü, aaab uyaklı, sekiz dördlükten oluşan koşma metnine yer verilmiştir.

*Bana kara diyen mahi
Alma aşıkların ahi
Kara donlu beytullanın
Örtüsü kara değil mi*

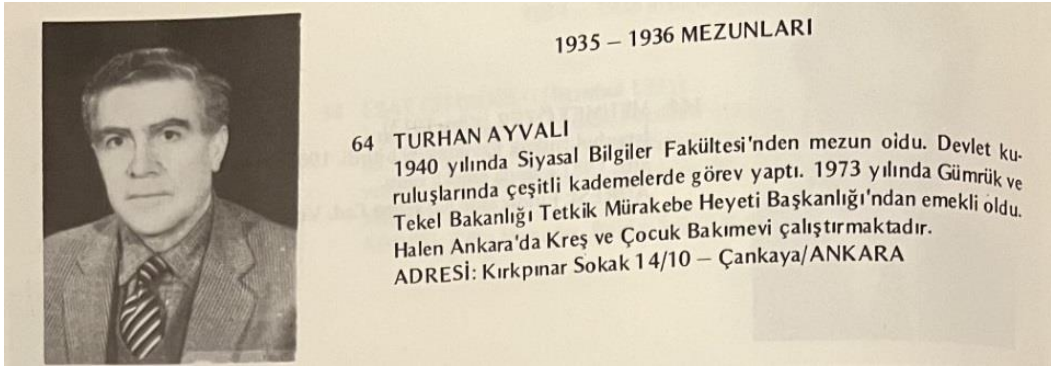
“Bartın Mânileri”, Sayı: 27, Sayfa: 15-16, Derleyen: Rıza, Mecmuaya Veren: 84 Rauf.

Aaba uyaklı, yedili hece ölçüsü ile söylenmiş, otuz mâni metnine yer verilmiştir.

“Ölüm Destanı”, Sayı: 30, Sayfa: 10, Derleyen: 64 Turhan.

Ankara'nın Kalecik ilçesi Şihşamıda köyünde Mustafa adında bir gencin tarlada çalışırken hastalanıp Çankırı'ya doktora götürülürken sallarla Kızılırmak'tan geçirildiği esnada ölümü üzerine eniştesinin söylediği destanın metnine yer verilmiştir. On bir dörtlükten destan, on birli hece ölçücü ile söylenmiş olup aaba uyaklıdır.

*Şihşamı derler ovanın yüzü
Yüreğime düştü bir ince sızı
Orada vardır bir körpe kuzu
Yavrusu geride kalan ağlasın*

Görsel 12: Turhan Ayvalı (Abdurrahmanpaşa Lisesi 100. Yıl Albümü, s.80).

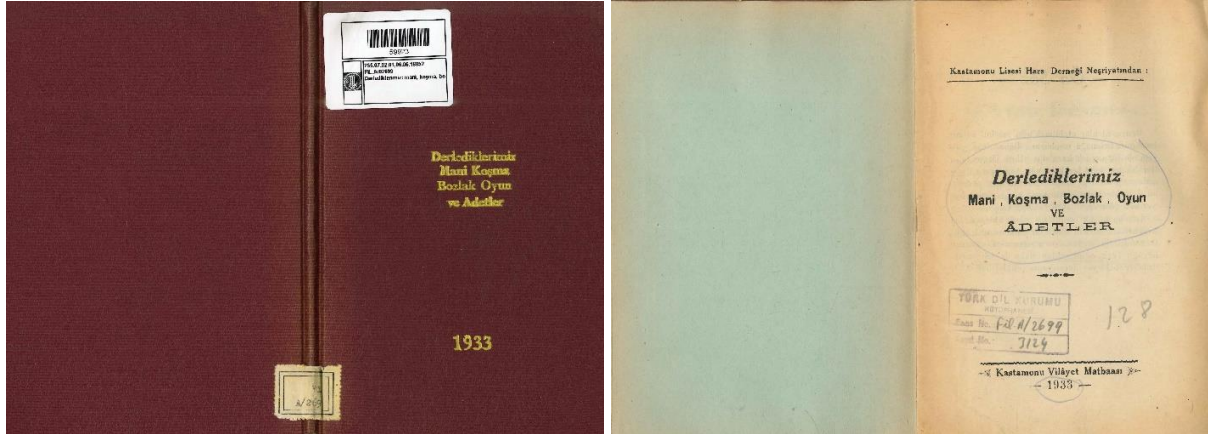
“Halk Ozanı Hasan Tahsin”, Sayı: 31, Sayfa: 15, Derleyen: Şerafettin Sınıf: 5 Numara: 95.

Yazıda Çankırı'nın Kurşunlu ilçesinde yaşayan halk ozanı Hasan Tahsin tanıtılmış, yirmi iki dörtlükten oluşan bir destanın metnine yer verilmiştir. Destan aaba uyaklıdır.

*Destana başladım efkârdan gamdan
Billahi usandım bu tatlı candan
Züğürtlük bezdirdi beni candan
Nedir bu darlık aman be yahu*

5. Derlediklerimiz, Mâni, Koşma, Bozlak, Oyun ve Âdetler

Kastamonu Lisesi Hars Derneği Neşriyatı olan *Derlediklerimiz, Mâni, Koşma, Bozlak, Oyun ve Âdetler* adlı, yirmi sayfadan oluşan kitap 1933 yılında, Kastamonu Vilâyet Matbaası'nda basılmıştır. “FA03124” demirbaş numarası ve “Fil.A/2699” yer numarası ile Türk Dil Kurumu Filoloji kitaplığında yer almaktadır.

Görsel 13-14: Derlediklerimiz, Mâni, Koşma, Bozlak, Oyun ve Âdetler dış kapak ve iç kapak. (Türk Dil Kurumu Arşivi)

Kitabın ön sözünde Hars Derneği'nin kuruluş ve kitabın basılma amacına dair şu ifadeler yer almaktadır:

İleriye adımlar atabilmek için yuvamızda bir dernek kurulmuş 'Hars Derneği'... Her birimiz onun bir koluyuz. Ayrı ayrı çalışmalarımız tatildeki araştırmalarımız bu yuvada, bu dernekte birleşince hepimiz her şeyimizi her yerimizi tanımış oluyoruz, olacağız... İşte bu küçük sahifelere derlediklerimizden ancak bir kısmını koyabildik. Bu sahifelerin büyümesi ve artması için yarının büyüğü Türk oğullarından daha değerli araştırmalar bekleyen derneğimizi çelikleştirelim (Derlediklerimiz, Mâni, Koşma, Bozlak, Oyun ve Âdetler, 1933).

Ön sözden sonra her sayfada bir metin yer alacak şekilde derlemelere yer verilmiştir. Bunlar Kastamonu Lise Mecmuası'ndaki derlemelerden farklı yazılardır. Metinlerde derlemelerin hangi tarihte, nerede ve kimden yapıldığına dair bilgi bulunmamaktadır. Kitaptaki sayfa sırasına uyularak verilen on üç yazı ve muhtevaları aşağıdaki gibidir:

“Çankırı Âdetlerinden: Ayak Kesme”, Sayfa: 3, Derleyen: Osman Nuri.

Yazıda küçük çocukların emeklemeye¹³ başladıkları zaman kolayca yürümelerini sağlamak için iki ayağına pamuk ipliğinden bağ bağlayarak cuma namazından çıkan ilk kişiye kestirilmesi şeklinde üç cuma uygulanan, günümüzde “köstek kesme” adı verilen tören anlatılmıştır.

“Çankırı Âdetlerinden: Küçük Çocukların Tırnaklarının İlk Kesilişi”, Sayfa: 4, Derleyen: Mustafa Kemal.

Yazıda yeni doğan bir çocuğun tırnağının ilk kez kesilmesi töreni hakkında bilgi verilmiştir.

“Çankırı Âdetlerinden: Kabir Işığı”, Sayfa: 5, Derleyen: Z. Mes'ut.

Çocukların Kadir Gecesi, Miraç Gecesi, Berat Gecesi gibi mübarek gecelerde camilerden çıkan kişileri bekleyip “Kabir ışığı, kabir ışığı verene de bereket vermeyene de bereket...” şeklinde bağırarak para, ekmek, mum gibi hediyeler toplamaları anlatılmaktadır.

“Çankırı Oyun Havalardan: Top Oyun Havası”, Sayfa: 6-7, Derleyen: Kalender.

¹³ Metinde “abalama” olarak adlandırılmıştır.

Türkü metnine yer verilmiştir.

*Elhaçça, melhaçça
Altın kalaylı kepçe
-Yundun mu yundum
-Yük üstüne kondun mu
Hay birader, birader-kondum.*

“Mesleki” yahut “Âşık Bekir” den Gönlüm Bulandı, Sayfa: 7-8, Derleyen: M. Mengüç.

Sivaslı halk şairi, Meslekî mahlaslı Âşık Bekir hakkında kısa bilgi verilmiş ve beş dörtlükten oluşan “Gönlüm Bulandı” adlı koşmasının metnine yer verilmiştir.

*Ezel bahar yaz ayları gelende
Selleri gördüm de gönlüm bulandı
Sağ olanlar şad olupta gülende
Elleri gördüm de gönlüm bulandı.*

“Çerkeş Bozlakları”, Sayfa: 10, Derleyen: 204 Behçet.

On birli hece ölçüsü ile yazılmış üç dörtlükten oluşan bozlak metnine yer verilmiştir.

*Üç kuştuk uçar idik havada
Avcı vurdu, kızarttılar tavada
Yavrularım feryat eder yuvada.*

“Çerkeş Mânileri”, Sayfa: 11, Derleyen: 52 Mustafa.

Yedili hece ölçüsü ile söylenmiş, iki mâni metnine yer verilmiştir.

“Çerkeşli Neşet’ten: Dertli Mazi”, Sayfa: 12-13, Derleyen: 52 Mustafa.

Çerkeşli Neşet’in “Dertli Mazi” adlı beş dörtlükten oluşan şiirinin metnine yer verilmiştir.

*Neşet derki baba ne olduğumu bilmedim
Hey kardaşlar murat nedir görmedim
Güveyi olup sefasını sürmedim
Gençliğim elden gitti ona yanarım.*

“Kurşunlu Mânileri”, Sayfa: 14-15, Derleyen: 95 Şeref.

Altı mâni metnine yer verilmiştir. Mâniler aaba uyaklı, yedili hece ölçüsüyledir.

“Devrekâni Mânileri”, Sayfa: 16, Derleyen: 361 Teyfik.

Yedili hece ölçüsü ile söylenmiş, beş mâni metnine yer verilmiştir.

“Bir Halk Şiiri”, Sayfa: 17, Derleyen: 361 Teyfik.

Dört beşlikten oluşan halk şiiri metnine yer verilmiştir. Şiirin hangi halk şairine ait olduğuna dair bir bilgi bulunmamaktadır.

Başımda yeşilim, belimde alım

*Gurbet ele varınca nice olur halim
On bir gün deyince kaldırın salım
Şu gençlikte olurmu şuna ne dersin
Sararıpta soluşuma ne dersin.*

“Çankırı Mânisi”, Sayfa: 18, Derleyen: 86 Yaşar.

Yedili hece ölçüsü ile söylenmiş, üç mâni metnine yer verilmiştir.

“Kastamonu Mânileri”, Sayfa: 19-20, Derleyen: 209 B. Cahit.

Yedili hece ölçüsü ile söylenmiş, yedi mâni metnine yer verilmiştir.

Sonuç

1885 yılında “Kastamonu Mekteb-i İdadî Mülkisi” adıyla açılan, günümüzde Abdurrahmanpaşa Lisesi olarak eğitim- öğretime devam eden lisenin, Kastamonu eğitim tarihi içinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Kurulduğu tarihten Anadolu’da liselerin yaygınlaştığı Cumhuriyet’in ilk yıllarına kadar Kastamonu ve civar illerden birçok öğrencinin öğrenim gördüğü okul, bölgenin de başlıca eğitim kurumları arasındadır. Okulun “Kastamonu Lisesi” adıyla eğitimini sürdürdüğü 1923-1963 yılları arasında müfredatındaki derslerin yanında bünyesinde kurulan dernek ve eğitsel kollarla öğrencilerin sosyal ve kültürel becerilerini yükseltme amacı üstlendiği görülmektedir. Bu derneklerden biri de 1932 yılında kurulduğu bilinen Hars Derneği’dir. Folklorun ülkemizde bir bilim dalı olarak yeni kabul gördüğü yıllarda, lise düzeyindeki bir eğitim kurumunda amacı, öğrencilerin derlediği folklor ürünlerini değerlendirmek ve yayıma değer bulunanları yayımlamak olan bir derneğin kurulması, bu yeni bilim dalına karşı lise düzeyinde oluşan ilgi ve algıyı ortaya koyması bakımından önemlidir.

Yayımlanan yazılara nitelik olarak bakıldığında yazıların yalnızca derlemelerden ibaret olduğu, tespit edilen malzemenin herhangi bir tahlil ya da değerlendirmeye tabi tutulmadığı görülmektedir. Günümüz folklor çalışmalarının yöntem ve kuramlarla daha sistematik bir yapıda olduğu düşünüldüğünde yazıların yeterli niteliğe sahip olmadığı söylenebilir. Ancak bu derlemelerin folklor eğitimi almadan -amatör bir anlayışla- derleme ve yayın yapan lise düzeyindeki öğrenciler tarafından gerçekleştirildiği ve o yıllardaki folklor çalışmalarının daha çok derlemeler üzerinden ilerlemesi durumu da göz ardı edilmemelidir.

Kastamonu Lise Mecmuası’nda Hars Derneği neşriyatından yirmi bir farklı öğrenci tarafından yazılan toplam otuz iki yazı yayımlanmıştır. *Derlediklerimiz, Mâni, Koşma, Bozlak, Oyun ve Âdetler* adlı kitapta ise on bir farklı öğrenci tarafından yazılan toplam on üç yazı bulunmaktadır. Belirtilen yayınlardaki toplam kırk beş yazının içeriğini büyük oranda halk edebiyatı derlemeleri oluşturmaktadır. Bu yazıların on dokuzu mâni, dördünde türkü, ikisinde destan, ikisinde koşma ve birinde bozlak metinlerine yer verilmiştir. Mecmuada bir halk şairinin tanıtıldığı ve tanıtılan şairin örnek bir şiirine yer verildiği altı yazı yer almaktadır. Ayrıca mahallî kelimeler ve anlamlarını konu alan söz varlığı ile ilgili üç ve atasözleri hakkında ise bir yazı yayımlanmıştır. Halk edebiyatı dışındaki yazıların çoğunu halk inanışları konulu yazılar oluşturmaktadır. Mecmuada ve kitapta halk inanışları ile ilgili beş,

geleneksel sohbet toplantıları hakkında bir ve düğün gelenekleri ile ilgili bir yazıya yer verilmiştir.

Dergi ve kitaptaki yazılarda derlemenin yapıldığı yer hakkında bir bilgi yer almamaktadır. Ancak çoğu yazının ana başlığında derlendiği şehrin adı bulunmaktadır. Şehir adı ile başlık verilen yazıların on sekizi Çankırı, sekizi Kastamonu, ikisi Trabzon, ikisi Sinop biri Çorum, biri Bolu, biri Bartın, biri Ankara ve biri ise Sivas ile ilgidir.

Derginin ilk yedi sayısında folklorla ilgili bir yazının yer almaması, okulun bu sayılardan sonraki sayılarına denk düşen 1931 ders yılı yaz tatilinde memleketine giden öğrencilere derleme görevi vermesi ve Hars Derneği'nin 1932 yılında kurulmuş olmasıyla açıklanabilir. Hüseyin Nihal Atsız tarafından çıkarılan Atsız Mecmua'nın 15 Ocak 1932 tarihli, dokuzuncu sayısında Kastamonu Lisesi öğrencilerine derleme yapma ve bunları okul dergisinde yayımlama önerisinin hemen sonrasında, Şubat 1932 tarihinde yayımlanan Kastamonu Lise Mecmuası'nın sekizinci sayısında Hars Derneği neşriyatından ilk yazının yayımlanmış olması önerilerin dikkate alınarak derleme çalışmalarına başlandığı yorumunu beraberinde getirebilir. Ancak okulun öğrencilere bir ders yılı önce bu derleme görevini verdiği, bu yönde halk bilgilerini toplama rehberi hazırladığı ve 1932 yılında Hars Derneği'ni kurduğu düşünüldüğünde öneri öncesinde fikrî hazırlıklara başlandığı görülmektedir.

Kastamonu Lisesi'nin eğitim- öğretime başladığı tarihten günümüze dek çıkardığı dergiler arasında en uzun yayın süresine sahip olan Kastamonu Lise Mecmuası'nın 1936 yılında, otuz birinci sayısı ile yayın hayatı sona ermiştir. Mecmuanın sayfalarında yayının sonlandırılacağına dair bir bilgi yer almamaktadır. Derginin bu yıldan sonra neden çıkarılmadığı ancak birtakım tahminlere dayandırılabilir. Dergiyi çıkaran ve Hars Derneği'nde görev yapan öğrenci kadrosunun mezun olmuş olması, yeni gelen öğrencilerin yayını sürdürmemesi veya Atsız Mecmua'da işaret edildiği üzere maddi imkânsızlıklar bu sebepler arasında olabilir. Ayrıca derginin çoğu sayısının Kastamonu Vilayet Matbaası'nda basılmasına karşın son iki sayısının İzmir Ticaret Matbaası'nda basılmış olması da yayınevi değişikliği sonrası bir sorun olmuş olabileceği ihtimalini akla getirmektedir.

Kastamonu Lisesi öğrencilerinin derleme ve yayınları, folklor araştırmaları tarihi içinde değerlendirildiğinde bu çalışmaların Anadolu'da derlemelerin yeni başlaması sebebiyle yazılı kaynakların az olduğu bir dönemi yansıtması bakımından önemli bir rol üstlendiği görülmektedir. Bu yazılar, yazıldığı dönemde derleme yapan öğrencilerin ve dergi okuyucularının folklor bilimi ile tanışmasını sağlamıştır. Günümüzde ise Kastamonu ve civar illerin yerel folklor derlemeleri hakkında araştırma yapacaklara kaynak oluşturma noktasında katkı sunmaktadır.

Kaynakça

- BAŞGÖZ, İlhan (2011). “Türkiye’de Folklor Çalışmaları ve Milliyetçilik” (çev. Serdar Uğurlu), *Turkish Studies*, C.6, S.3, s. 1535 – 1547.
- BEKTAŞ, Yeşim (2015) “Kastamonu ili Cumhuriyet Dönemi ortaöğretim kurumları (1923-1950)”. Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi.
- ESKİ, Mustafa (2009). “Abdurrahmanpaşa Lisesi”. *Üsküdar’a Kadar Kastamonu*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

- ESKİ, Mustafa (2005) *Kastamonu Abdurrahmanpaşa Lisesi Tarihi*. Ankara: Kastamonu Valiliği Özel İdare Müdürlüğü Yayınları.
- “Gazeteler, Mecmualar, Kitaplar” (1932). *Atsız Mecmua*, S. 9, s. 21-24.
- GÜÇTEKİN, Nuri (2018). *I. Dünya Savaşı’nda Kastamonu Mekteb-i Sultanîsi*. İstanbul: Patrol Matbaacılık.
- GÜRÇAYIR TEKE, Selcan (2016). *Türk Halk Biliminde Derleme: Çalışmalar, Tartışmalar*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- “Hars Derneği Neşriyatından” (1932). *Kastamonu Lise Mecmuası*, S. 8, s. 17.
- KASIMOĞLU, Seval (2018). “Türkiye’de Folklor Araştırmaları”, *Turnalar Uluslararası Hakemli Türk Dili, Edebiyat ve Çeviri Dergisi*, S.71, s. 28-41.
- Kastamonu Abdurrahmanpaşa Lisesi 100.Yıl Albümü*, 1985.
- “Mektebimizdeki Talebe Derneklerine Bir Bakış” (1932). *Kastamonu Lise Mecmuası*, S.14, s. 1-3.
- Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. Tarihî 100 Lise, 2017.
- “Niçin Çıkıyoruz” (1931). *Kastamonu Lise Mecmuası*, S.1, s. 1.
- OĞUZ, M. Öcal (2015) “Mehmet Kaplan ve Halkbiliminin Yeniden Üniversiteye Dönüşü”, *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı* (ed. M. Öcal Oğuz). Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- “Okuyucularımıza” (1932). *Kastamonu Lise Mecmuası*, S. 11, s. 6.
- ÖZTÜRKMEN, Arzu (2009). *Türkiye’de Folklor ve Milliyetçilik*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- “Talebe Derneği” (1932). *Kastamonu Lise Mecmuası*, S. 9, s. 3-5.
- TAN, Nail (2008). *Folklor (Halk Bilimi) Genel Bilgiler*. İstanbul: Halk Kültürü Yayınları.
- TÜRKMEN, İsmet (2014). *Kastamonu Halkevi ve Türkiye’nin Modernleşme Sürecine Katkıları (1932-1951)*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- YILDIRIM, Dursun (1991). “Türk Folklor Araştırmalarının Problemleri”, *Millî Folklor*, S.11, s. 13-21.
- YILDIZ, Naciye (2003). “Kastamonu Halkevi’nin Yayın Organı Olan Ilgas Dergisi”, *İkinci Kastamonu Kültür Sempozyumu*. Kastamonu, s. 231-236.

Elektronik Kaynaklar:

URL-1: <https://saltresearch.org> (E.T.: 10.05.2023).

<i>Çalışmanın yazarı/yazarları “COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki hususları beyan etmiş(ler)dir:</i>
Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.
Finansman: Bu çalışma için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır.
Destek ve Teşekkür: Çalışmanın araştırılması ve yazımı esnasında destek veya fikirlerine başvurulmuş herhangi bir kişi bulunmamaktadır.
Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.
Katkı Oranı Beyanı: Bu makalenin tüm bölümleri tek bir yazar tarafından hazırlanmıştır.
<i>The author / authors of the study declared the following points within the framework of the “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:</i>
Ethics Committee Approval: Ethics committee approval is not required for this study.
Funding: No support was received from any institution or organization for this study.
Support and Acknowledgments: There is no person whose support or ideas are consulted during the research and writing of the study.
Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.
Author Contributions: All sections of this article have been prepared by a single author.